



V



Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNIT**

Mária Tutokyová

**Krížom – krážom po Slovensku
2. časť**

Vydavateľ:

Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ:

PaedDr. Mgr. Mária Tutokyová

Kontakt na autora UZ:

ZŠ s MŠ Terňa

Názov:

**Krížom – krážom po
Slovensku, 2. časť**

Rok vytvorenia:

2014

Oponentský posudok

Mgr. J. Javorská

vypracoval:

ISBN 978-80-565-0786-5

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah

Trenčiansky kraj	5
Žilinský kraj.....	10
Banskobystrický kraj	15
Prešovský kraj	20
Košický kraj	25



Krížom krážom po Slovensku 2. časť

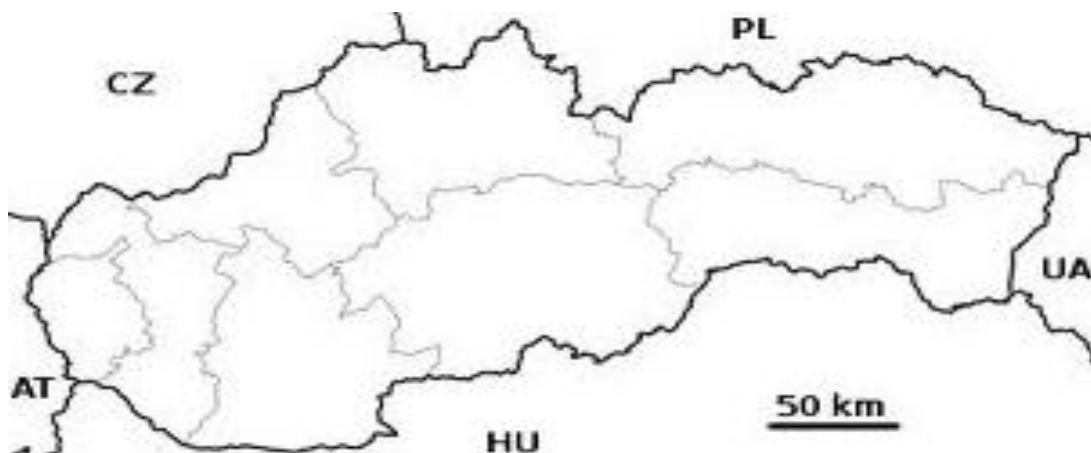




Trenčiansky kraj



❖ Na mapke vymaľuj trenčiansky kraj.



❖ Jeho krajské mesto je, leží na rieke

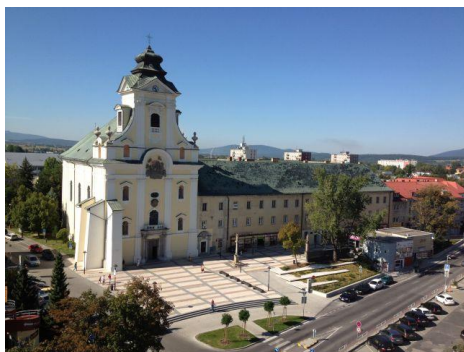
❖ Čím sa preslávili tieto osobnosti? (K. Csino, P. Barabáš, D. Barteková, V. Zamarovský) Nájdi ďalšie dve významné osobnosti narodené v trenčianskom kraji.



❖ Na vybodkované miesto
napíš názov okresného
mesta v trenčianskom
kraji, o ktorom je
napísaný text.



..... Mesto prezývané aj
„Metropola pod slamou“, je centrom kopaničiarskej
oblasti, charakteristické svojim kopaničiarskym nárečím,
v roku 1848 tu bola vyhlásená prvá Slovenská národná
rada.



..... Mesto je centrom regiónu Horná
Nitra. Rušňové depo v meste zo začiatku 20. Storočia je
so svojím technologickým vybavením najzachovalejším
objektom svojho druhu na Slovensku. Je významným
dokumentom vývoja architektúry železničných stavieb a
histórie tohto druhu dopravy na Slovensku.



..... Mesto sa nachádza v prírodnom
prostredí, obklopené Strážovskými vrchmi,
Súľovskými vrchmi a Javorníkmi. Neďaleko od mesta
sa nachádza turisticky traktívna Manínska a Kostolecká
tiesňava, Súľovské skaly so zrúcaninou Súľovského
hradu a kúpele Nimnica.

❖ Zrkadlovka. Slová správne prečítaj a potom spoj s obrázkom, ku ktorému patria.

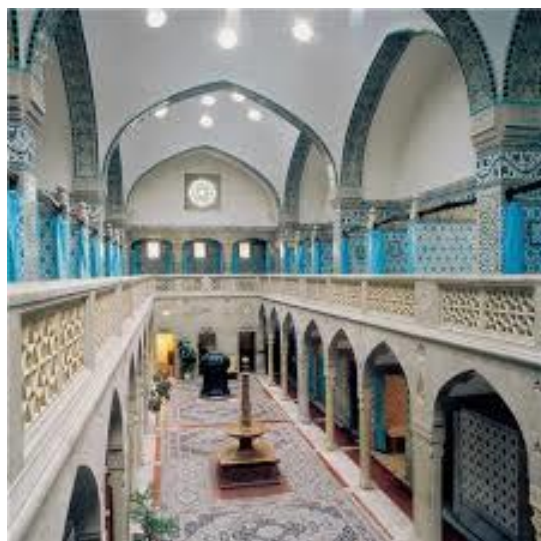
ELAKS JEKSNAIČNERT AN SIPÁN

ELEPÚK EKSNAIČNERT

KOMÁZ ÝKCINJOB

DARH ÝKCITHCAČ

ELEPÚK ACINMIN



❖ **Nájdí alebo vymysli inú povesť viažucu sa k trenčianskemu kraju.**

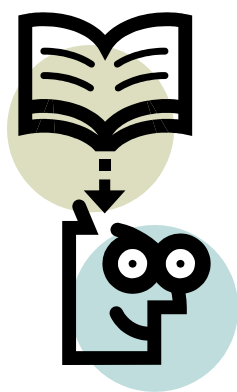
Omarova studňa

Na Trenčiansky hrad, kde v tom čase vládol rod Zápoľských, prišli hostia, ktorí priniesli správu, že hrad chcú napadnúť Turci. Rozpútal sa boj, v ktorom zvíťazili Zápoľského vojaci. Boli veľmi prekvapení, keď zistili, že veliteľom tureckého vojska bola žena. Predviedli ju pred Zápoľského, ale jeho žena sa nad ňou zľutovala a uprosila manžela, aby Turkyňu nestihol trest smrti. Tak sa Turkyňa Fatima dostala do zajatia.

Fatima mala milého, ktorý sa volal Omar a tiež padol so svojimi druhmi do zajatia. Omar chcel svoju milú vykúpiť aj za cenu svojho života. Za jej slobodu ponúkol pánovi Trenčianskeho hradu vykopanie studne, ktorá urobí hrad skutočne nedobytným. So svojimi 300 druhmi sa podľa povesti po tri roky snažil z tvrdej skaly vykopať vzácnu vodu. To sa mu za cenu smrti takmer všetkých druhov i podarilo. So slovami „Zápoľský, vodu máš, ale srdce nie!“ si Fatimu odviedol domov.

Povešť hovorí, že sa pri odchode Fatimin závoj zachytil o krovie na zákrute cesty k hradu. Hostinec, ktorý vznikol na tomto mieste asi v 16. storočí niesol preto meno Závoj a dnes sa volá Fatima.

Zdroj: Mária Ďuríčková: Bratislavské povesti, SPN Mladé letá, Bratislava 2004.



- ✓ Mohyla na Bradle vzdáva hold spoluzakladateľovi Československa M. R. Štefánikovi.
- ✓ Pri dedine Sverepec sa nachádza pretekárska trať pre motorky a autá.

- ❖ **Nájdí na internete zaujímavosť o krajskom meste alebo trenčianskom kraji a napíš ju.**
- ❖ **Urob plagát pre cestovnú kanceláriu. Napíš tam všetko, čo by si návštevníkovi trenčianskeho kraja ukázal.**



Nájdí:

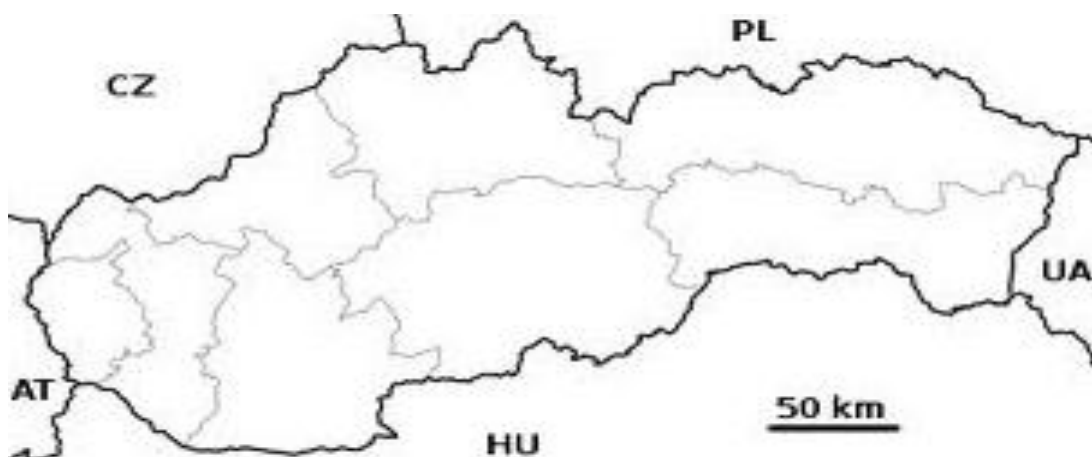
- **informácie M. R. Štefánikovi,**
- **nápise na trenčianskej skale,**
- **kúpeľoch v trenčianskom kraji.**



Žilinský kraj



❖ Na mapke vymaľuj žilinský kraj.



❖ Jeho krajské mesto je, leží na rieke

❖ Čím sa preslávili tieto osobnosti? (Ľ. Feldek, A. Stodola, M. Martikán, P. O. Hviezdoslav) Nájdi ďalšie dve významné osobnosti narodené v žilinskom kraji.



❖ Na
vybodkované
miesto napíš
názov
okresného
mesta
v žilinskom
kraji,
o ktorom je
napísaný text.



..... V 19. storočí sa mesto stalo
národným kultúrnym centrom Slovákov. Je tu
Matica slovenská, Národný cintorín, Slovenská
národná knižnica.



..... V okolí mesta si môžeme
pozrieť Liptovskú Maru, Pribylinu, Nízke Tatry,
Veľkú Fatru, Demänovské jaskyne.



..... Je to výnimočné mesto
v kultúre, je tu Čaplovičova knižnica,
Hviezdoslavovo múzeum, Florinov dom, Oravská
galéria, celoslovenská súťaž Hviezdoslavov Kubín,
medzinárodný hudobný festival Čírenie talentov a
festival Bohúňova paleta.

❖ Zrkadlovka. Slová správne prečítaj a potom spoj s obrázkom, ku ktorému patria.

CENÍLOKLV

ŽÍRK ÝTÄVS

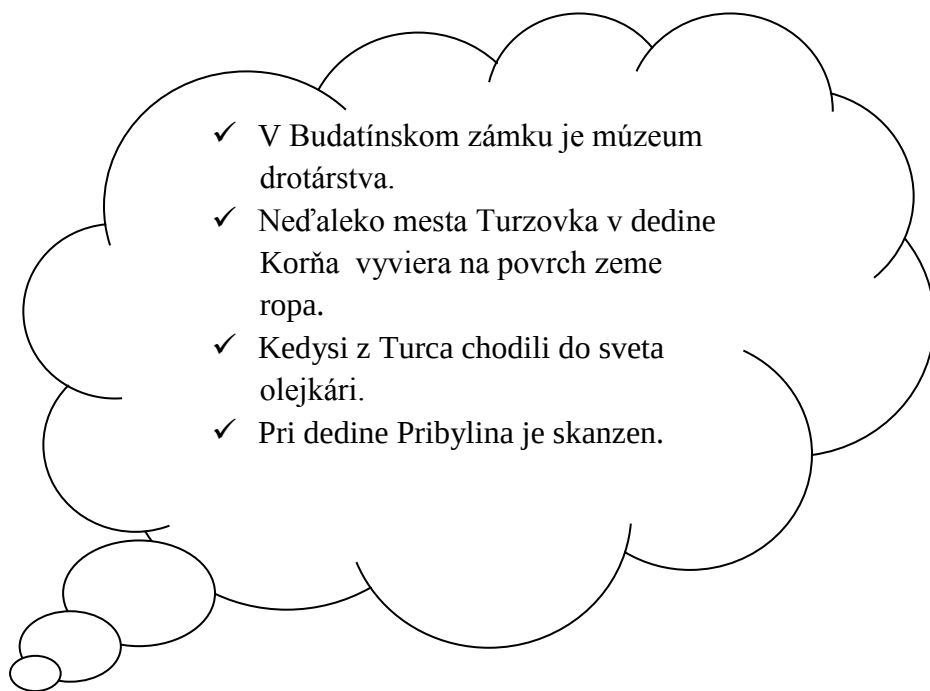
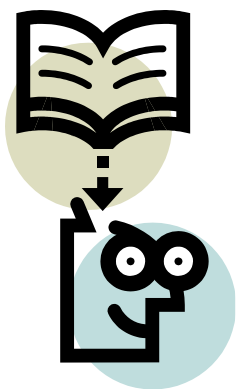
KONÁRVAH

YNAMČIČ

DARH ÝKSVARO

AIDNALARTAT





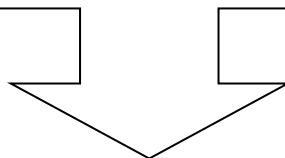
- ✓ V Budatínskom zámku je múzeum drotárstva.
- ✓ Neďaleko mesta Turzovka v dedine Korňa vyviera na povrch zeme ropa.
- ✓ Kedysi z Turca chodili do sveta olejkári.
- ✓ Pri dedine Pribylina je skanzen.

- ❖ **Nájdí na internete zaujímavosť o krajskom meste alebo žilinskom kraji a napíšu ju.**
- ❖ **Urob plagát pre cestovnú kanceláriu. Napíš tam všetko, čo by si návštevníkovi žilinského kraja ukázal.**



Nájdí:

- **informácie o Jánošíkovi,**
- **chránených územiach v žilinskom kraji,**
- **čo je zaujímavé vo Vychylovke.**



❖ **Nájdí alebo vymysli inú povesť viažucu sa k žilinskému kraju.**

Povesti o Oravskom hrade

V istom čase bol pánom Oravského hradu šľachtic Peter Komorovský. Bol známy svojou nadmernou náklonnosťou k mladým oravským pannám. Raz si vyhliadol istú Marienku. Nechal ju uniesť z jej vlastnej svadby, aby si mohol uplatniť právo prvej noci. Marienka sa mu však podvoliť nechcela a preto vyskočila z okna Oravského hradu. Komorovský bežal s pohárom vína v ruke za ňou. Ako dobehol k oknu, do pohára s vínom udel blesk a Komorovský zhorel na uhol. Onedlho na to si ľudia žijúci pod Oravským hradom všimli okolo hradu poletovať bielu holubicu a jastraba. Hovorí sa, že to boli aktéri spomínanej tragédie - Marienka a šľachtic Komorovský.

Podľa ďalšej povesti žil kedysi na Orave starý boháč, ktorý mal všetko na čo si len pomyslel. Jediné, čo mu chýbalo bol už len vlastný hrad. Rozhodol sa preto, že si dá hrad postaviť. Keďže už bol veľmi starý a vedel, že by sa jeho dokončenia nemusel dožiť, uzavrel zmluvu s diablom, ktorá spočívala v tom, že ak diabol boháčovi hrad postaví z večera do rána na strmom brale, kým kohút tri krát zakikiríka, vezme si dušu starého boháča so sebou do pekla.

Keď kohút nadránom zakikiríkal po tretí krát, stavba stále nebola hotová. Diablovi zostali ešte tri obrovské balvany. Zo zlosti, že stávkou prehral, šmaril tieto tri obrovské balvany do diaľky. Tradiuje sa, že jeden z týchto balvanov je na Orave, druhý v Dolnej Lehote a tretí na vrchu Šibenica.

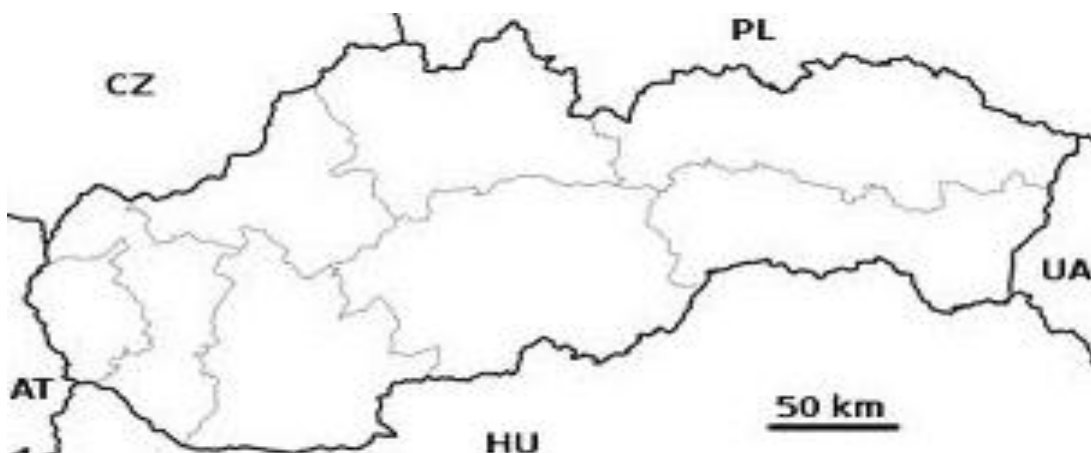
Zdroj: <http://www.tricio.sk/clanky/povest-o-oravskom-hrade-569.php>



Banskobystrický kraj



❖ Na mapke vymaľuj banskobystrický kraj.



❖ Jeho krajské mesto je, leží na rieke

❖ Čím sa preslávili tieto osobnosti? (J. Berky Mrenica, J. Cikker, J. Murgaš, E. Kaliská) Nájdi ďalšie dve významné osobnosti narodené v banskobystrickom kraji.

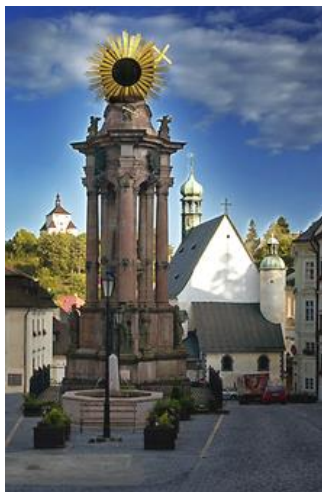




❖ Na vybodkované miesto napíš názov okresného mesta v banskobystrickom kraji, o ktorom je napísaný text.



..... V meste v 19. storočí bolo založené Prvé slovenské gymnázium.



..... Historické mesto s multikultúrnou minulosťou, známe ťažbou kovov, od roku 1993 zapísané do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.



..... Mesto známe výrobou hliníka.

❖ Zrkadlovka. Slová správne prečítaj a potom spoj s obrázkom, ku ktorému patria.

ACINVAITŠ ÁKS NAB

YLAVONOD

AKŠOMOŠ

ACINZELEŽ ÁKS ROHONREIČ

ANAĽOP

DARH ÝKSVOKALIF



❖ **Nájdí alebo vymysli inú povesť viažucu sa k banskobystrickému kraju.**

Banskoštiavnicke jašteričky

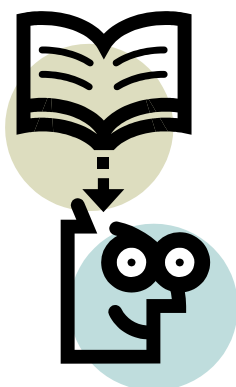
Táto udalosť, čo načisto zmenila život kraja pod Sitnom, sa vraj stala dávno, veľmi dávno, keď tento kraj pokrývali zväčša len husté lesy, medzi nimi sa skrývali nevelké lúky a len kde-tu stúpala k oblohe dym zabudnutej osady. Všade naokolo vládol pokoj nedotknutej krajiny. Práve uprostred takej osady žil pastier Ján.

Jedného dňa opäť vyhnal stádo na pašu. Cestou vytiahol zo záhrenia píšťalku a začal šikovnými prstami preberať. A keď už bol vysoko na stráni a ďaleko od svojej rodnej osady, zastavil sa obzerajúc si čarokrásnu krajinu. Tešil sa, aký je príjemný slnečný deň a jeho hra prilákala aj malých obyvateľov lesa.

Sadol si na skalu a prizerá sa zvieratkám. Keď tu zrazu, čo nevidí, na veľkej skale obďaleč vyhrievajú sa na slnku jašteričky. Ale aké prečudesné, také ešte nikdy predtým nevidel. Dve z nich žiarili akýmsi zvláštnym svetlom, akoby boli zo striebra, či zlata ukované. Čuduje sa Ján a chce si ich bližšie obzrieť, no oni šup, schovali sa pod skalu. Ej, balvan to bol veľký, ale zvedavosť pastierovi nedala pokoja, a tak ho po hodnej chvíli horko-tážko odvalil. Ani nevedel ako dobre urobil, pretože to, čo uvidel pod skalou zmenilo históriu tohto kraja. Hruda zlata obrovská ako klobúk tíško sa schovávala pod balvanom. Pastier si ide oči vyočít, štipe sa do líca, kope do členka, či sa mu to zdá a či sníva. Veru nie, nezdá, jašteričky sa museli u ňu ošuchnúť a tak sa zlatom poprášať, pomyslí si Ján. Bolo, že to veselosti v pastierovej duši a už sa nevedel dočkať chvíle ako svoju príhodu všetkým naokolo rozpovie.

Chýr o jeho náleze sa šírila rýchlosťou vetra a tak sa začali zo všetkých strán ľudia zbierať. Zaryli sa do zeme, vykopali šachty, neskôr pri nich vznikli celé bane a osady. Postavili krásne domy, kostoly, školy a dali vznik mestu, učupenému v doline, no bohatému a slávnemu, mestu čo nesie svoje hrdé meno Banská Štiavnica.

Zdroj: <http://www.slovenskedovolenky.sk/clanky/povest-o-vzniku-banskej-stiavnice-580.php>



- ✓ V doline stredného Pohronia je naša najmladšia sopka – Putikov vršok.
- ✓ Najnižšiu teplotu na Slovensku namerali vo Vígľaši-Pstruši.
- ✓ Niektoré dediny na Horehroní sú dlhé aj niekoľko kilometrov.

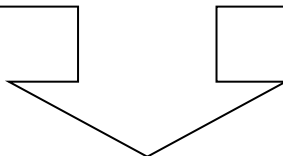
❖ **Nájdi na internete zaujímavosť o krajskom meste alebo trnavskom kraji a napíš ju.**

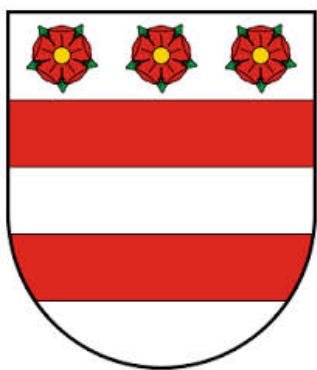
❖ **Urob plagát pre cestovnú kanceláriu. Napíš tam všetko, čo by si návštevníkovi trnavského kraja ukázal.**



Nájdi:

- **informácie o kamennom mori,**
- **čím sa preslávil Andrej Kmeť,**
- **kde sa nachádza Poľana.**

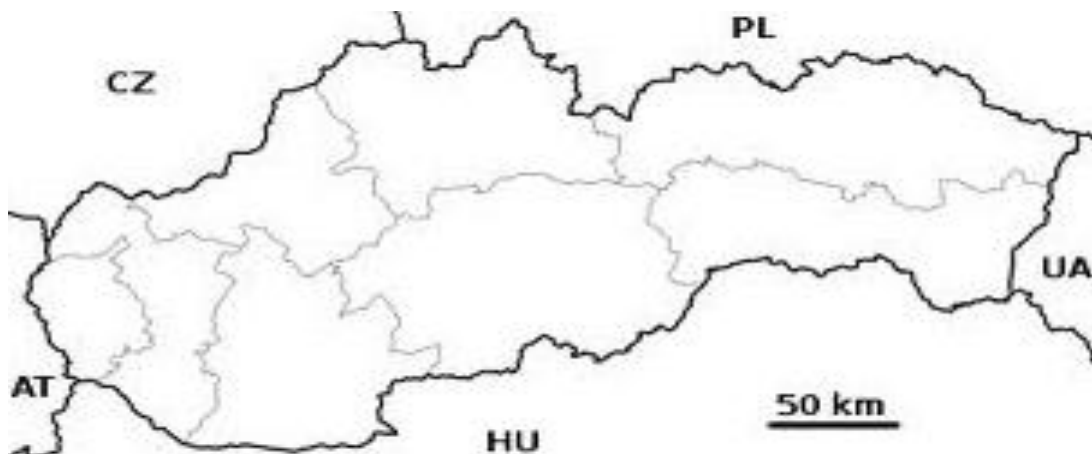




Prešovský kraj



❖ Na mapke vymaľuj prešovský kraj.



❖ Jeho krajské mesto je, leží na rieke

❖ Čím sa preslávili tieto osobnosti? (J. Babják, K. Knechtová, E. Lacková, M. Hossa) Nájdi ďalšie dve významné osobnosti narodené v prešovskom kraji.





❖ Na vybodkované miesto napíš názov okresného mesta v prešovskom kraji, o ktorom je napísaný text.



..... Mesto zohralo veľkú úlohu v objavovaní a sprístupňovaní Vysokých Tatier, podľa mesta boli pomenované mnohé miesta v Tatrách.



..... Mesto je od roku 2009 zapísané na zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. V Chráme sv. Jakuba sú diela Majstra Pavla.



..... Mesto bolo v rokoch 1412 – 1772 dané do zálohu Poľsku.

❖ Zrkadlovka. Slová správne prečítaj a potom spoj s obrázkom, ku ktorému patria.

ELEPÚK ÉKSVOJEDRAB

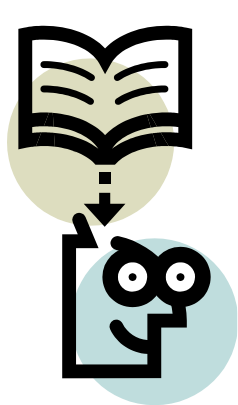
TÍTŠ ÝKCINMOL

AIDÍGE OHÉTAVS MÁRHC V EVOJEDRAB

ROTŠÁLK ÝNEVREČ

YKŽÁRTS ĽEITŠAK





- ✓ Vo Vyšných Ružbachoch je travertínové jazierko Kráter .
- ✓ V Prešove sa v roku 1811 prvý raz v bývalom Uhorsku začal vyrábať cukor z repy.
- ✓ Už v roku 1935 sa konali na Štrbskom Plese majstrovstvá sveta v lyžovaní.
- ✓ V knižnici v meste Bardejov je najstarší slovenský exlibris.

❖ **Nájdí na internete zaujímavosť o krajskom meste alebo prešovskom kraji a napíš ju.**

❖ **Urob plagát pre cestovnú kanceláriu. Napíš tam všetko, čo by si návštevníkovi prešovského kraja ukázal.**



Nájdí:

- **informácie o Vysokých Tatrách,**
- **pamiatkach prešovského kraja zapísaných do Svetového zoznamu UNESCO.**

❖ **Nájdí alebo vymysli inú povesť viažucu sa k prešovskému kraju.**

Povešť o hrade Stará Ľubovňa

Jedného letného dňa zastali na brehu rieky Poprad pri mestečku Ľubovňa ustatí jazdci, ktorým velil starý šľachtic Ľubovenský. Tomu sa okolitá krajina tak zapáčila, že sa ešte v ten istý deň rozhodol postaviť hrad na skalnom brale oproti mestečku.

Na druhý deň jeho synovia s pomocníkmi urobili základy budúceho hradu a pomenovali ho po svojom otcovi- Ľubovňa. Ibaže v noci všetko, čo bolo postavené cez deň, zmizlo, a takto sa to stále opakovalo. Smutný Ľubovenský zistil, že miesto, kde chcel postaviť hrad, patrí zlej víle-čarodejnici. Vybral sa teda za ňou a požiadal ju o dovoľenie dokončiť na tom mieste svoj hrad. Zlá víla-čarodejnica súhlasila pod podmienkou, že jej zapredá svoju dušu. Po ťažkom rozhodovaní Ľubovenský súhlasil, pretože chcel honosné sídlo zanechať svojim synom.

Na druhý deň sa už hrad zaskvel v plnej kráse a všetci sa tomu veľmi potešili. Starý Ľubovenský ale nemal dušu na mieste, a tak odišiel do neďalekého kláštora a tu sa vyspovedal z veľkého hriechu. Zlá víla-čarodejnica sa dozvedela o jeho zrade a rozhodla sa hrad zničiť. Uchopila do rúk obrovskú skalú, ale keď sa priblížila k hradu, zaznel večerný zvon z neďalekého kláštora.

Víla-čarodejnica stratila moc a veľký balvan namiesto na hrad padol na breh rieky Poprad. Starý Ľubovenský zmierený s Bohom ešte dlho šťastne žil na tomto hrade a po ňom jeho synovia, vnuci...

O zlej víle-čarodejnici už nikdy nikto nič v tomto kraji nepočul, ale veľký balvan na brehu rieky Poprad pri dedinke Hajtovka možno vidieť i dnes...

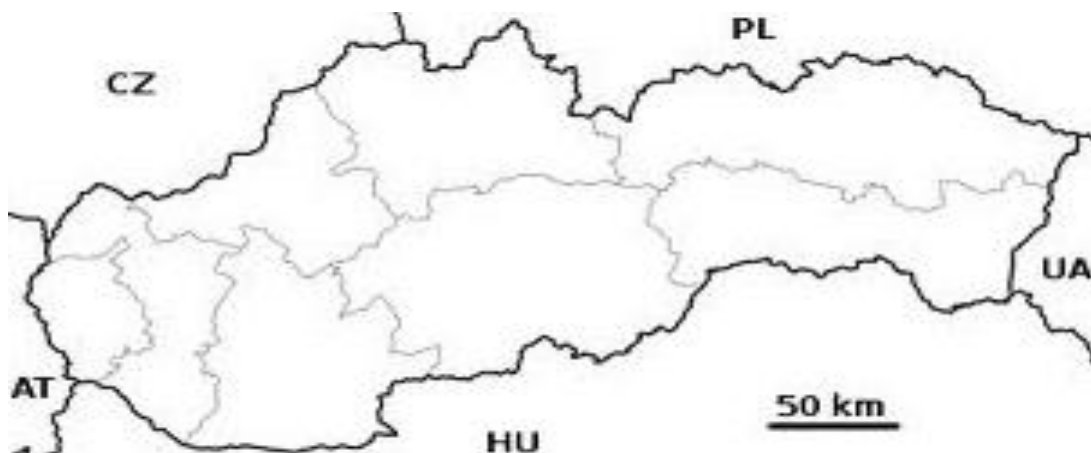
Zdroj: <http://www.muzeumsl.sk/news/legenda-o-vzniku-lubovnianskeho-hradu/>



Košický kraj



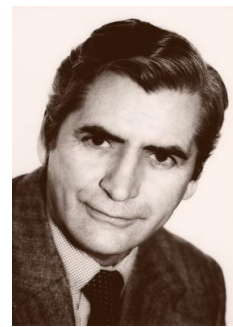
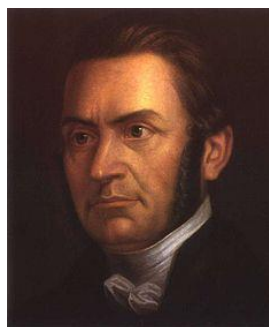
❖ Na mapke vymaľuj košický kraj.



❖ Jeho krajské mesto je, leží na rieke

❖ Čím sa preslávili tieto osobnosti? (P. J. Šafárik, P. Horov, M. Čech, M. Huba)

Nájdí ďalšie dve významné osobnosti narodené v košickom kraji.





❖ Na vybodkované miesto napíš názov okresného mesta v košickom kraji, o ktorom je napísaný text .



..... V blízkosti mesta sa nachádza vodná nádrž Zemplínska Šírava.



..... Mesto je označované za vstupnú bránu do Národného parku Slovenský raj.



..... Mesto bolo pomenované podľa názvu mimoriadne výnosnej bane: Rosnoubana, jeho história je spojená s ťažbou zlata, striebra, železnej rudy.

❖ Zrkadlovka. Slová správne prečítaj a potom spoj s obrázkom, ku ktorému patria.

AŇYKSAJ ÁVODAL ÁKSNIŠBOD

JAR ÝKSNEVOLS

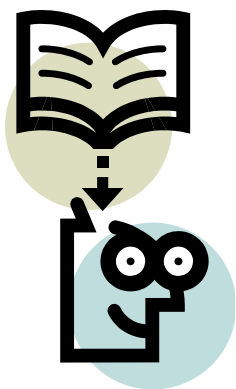
ANILOD AKSLEIDÁZ

DARH ÝKSŠIPS

YNALREH RÍZJEG

AKROH ANSÁRK DARH





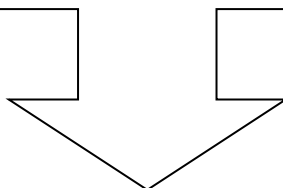
- ✓ Najväčšia uhoľná elektráreň je vo Vojanoch.
- ✓ Známa vinárska oblasť na Zemplíne sa volá Tokaj.
- ✓ Naša najkratšia rieka je Tisa, tečie u nás iba 5 km.
- ✓ Na Východoslovenskej nížine žije jediná u nás žijúca korytnačka – korytnačka močiarna.
- ✓ Najstarší mestský erb majú Košice.

- ❖ **Nájdí na internete zaujímavosť o krajskom meste alebo košickom kraji a napíš ju.**
- ❖ **Urob plagát pre cestovnú kanceláriu. Napíš tam všetko, čo by si návštevníkovi košického kraja ukázal.**



Nájdí:

- **informácie o Ochtinskej aragonitovej jaskyni a Dobšinskej ľadovej jaskyni,**
- **čo je Slovenský raj a čo Slovenský kras.**
-
-



❖ **Nájdí alebo vymysli inú povesť viažucu sa ku košickému kraju.**

Povešť o Spišskom hrade

Boršu, pán Spišského hradu, napadol raz so svojim vojskom vodcu Poliakov, pána Juffskyho. V boji zabil Boršu jediného syna Juffského. Juffský v návale bolesti za synom prisahal, že krvavo pomstí svojho syna. Po krutom boji sa vrátil Boršu na Spišský hrad, kde ho čakalo prekvapenie. Manželka povila krásne dievčatko, lenže život ľubezného nemluvniatka vyžiadal život mladej matky, povestnej krásavice. Toto neočakávané nešťastie veľmi pokorilo hradného pána, ktorý v bolestnom cite straty milovanej manželky všetku pozornosť venoval svojmu dieťaťu, pomenujúc ho Poteškou.

Medzitým Boršu na rozkaz kráľa musel so svojim mužstvom tiahnuť do boja. Pred odchodom zveril Potešku vlastnej sestre Hedvige, prikazujúc jej, aby na Potešku dávala pozor ako na vlastné oči. Kým Boršu bojoval za kráľa, Juffsky rozmýšľal ako sa pomstiť. Vymylel diabolský plán. Poslal najkrajšieho junáka zo svojej družiny, poľského šľachtica Stanislava, aby prejavom svojej lásky k Hedvige, jej natoľko pomiatol hlavu, aby ho pustila do hradu. Hedviga bola z počiatku obozretná, vytrvale odporovala každému pokusu opustiť hrad, ale neskôršie zmámená milotou a krásou Stanislava, povolila, a zabudnúc na Potešku, česť, sľub a povinnosti, jedného tmavého večera odišla na označené stretnutie mimo hrad. Kým počúvala krásne slová lásky poľského junáka, zbytok družiny vtrhol do hradu a ukradol Potešku. Keď sa o tom dozvedel Boršu, ihneď sa vrátil a tiahol so svojim vojskom pod hrad Juffského, kde žiadal vydanie svojej dcéry. Juffsky vystúpil na najvyššiu vežu svojho hradu s Poteškou na rukách a takto odpovedal: “Čo odtiaľ padne, padne do večného hrobu.” a zhodil dieťa do priepasti pod hradom. Boršu po ukrutnej scéne stratil vedomie a k životu ho prebrali až doma. Rozkázal postaviť klát na nádvorí a chytiac sestru Hedvigu za vlasy, vlastnoručne jej zoťal hlavu.

Odvtedy, za mesačných nocí, badať na hradných múroch chodiť dievča v bielom rúchu s vľajúcimi vlasmi, s pásom okolo drieku, na páse zväzok kľúčov a beda tomu dievčaťu (ako ľud medzi sebou hovorí) na ktoré hodí kľúče, tak tá bude počarená.

Zdroj: <http://www.dobrodruh.sk/kam-na-slovensku/spissky-hrad>